

Spotlight :

‘สื่อ’ ส่องสว่างมุมมืดศาสนจักร

Spotlight ผลงานกำกับของ ทอม แมคคาร์ธีย์ ที่ร่วมเขียนบทหนังด้วยกันกับ จอช ซิงเกอร์ เล่าเรื่องการทำงานของทีมนักสืบสวนเจาะประเด็นลึกชื่อ “สปอตไลท์” ของหนังสือพิมพ์ เดอะบอสตันโกลบ นำทีมโดย วอลเตอร์ ‘ริอบบี้’ โรบินสัน (ไมเคิล คีตัน) ชาวบอสตันขนานแท้ ตอนเรียนมัธยมก็จบจากโรงเรียนซึ่งอยู่ตรงข้ามกับสำนักงานของหนังสือพิมพ์แห่งนี้ โดยทีมงานของสปอตไลท์ ได้แก่ แม็ตต์คาร์โรลล์ (ไมรอัน ดาร์ซี เจมส์), ไมเคิล เรเซนเดส (มาร์ค รัฟฟาโล) และซาซ่า ไฟเฟอร์ (ราเชล แมคอดัมส์) ผู้หญิงคนเดียวในทีม โดยมี เบน แบรดลีย์ จูเนียร์ (จอห์น สแลตเทอรี) ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารร่วมกำหนดทิศทางการนำเสนอรายงานกับริอบบี้

หนังเล่าเรื่องอิงจากเหตุการณ์จริงที่ทีมข่าวสปอตไลท์นำเสนอสก็๊ปสำคัญชิ้นหนึ่งที่สร้างผลกระทบไม่ใช่เฉพาะต่อเมืองบอสตันเท่านั้น แต่มีผลต่อศาสนจักรคาทอลิกทั่วทุกรัฐในสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก นั่นคือการออกมาเปิดโปงการล่วงละเมิดทางเพศผู้เยาว์โดยเฉพาะกับเด็กผู้ชาย ของบาทหลวง ที่เกิดขึ้นย้อนหลังไปถึงช่วงทศวรรษที่ ๗๐ (ในฉากเปิดเรื่องของหนังเรื่องนี้ที่สถานีตำรวจระบุว่า เป็นเดือนธันวาคม ปี ๑๙๗๖)

พวกเขาใช้เวลาติดตามสืบค้นความจริงเรื่องนี้ตั้งแต่กลางปี ๒๐๐๑ และตีพิมพ์เรื่องนี้ขึ้นแรกออกมาช่วงต้นปี ๒๐๐๒ ขึ้นหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์ที่ตรงกับวันสมโภชพระคริสตเจ้าแสดงองค์พอดิ

จุดเริ่มต้นสก็๊ปข่าวชิ้นนี้มาจากความสนใจของบรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์คนใหม่ มาร์ตี บารอน (ลีฟ ชไรเบอร์) ที่มาจากฟลอริดา ซึ่งอ่านพบเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศเด็กของ บาทหลวงจอห์น เกแกน ในบทความชิ้นหนึ่งของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้เอง บาทหลวงคนนี้ย้ายมาแล้ว ๖ วัด และถูกดำเนินคดีล่วงละเมิดทางเพศเด็กมามากมาย มาร์ตีต้องการให้ทีมสปอตไลท์ไปตามเจาะเรื่องนี้ โดยที่ผ่านมาบอสตันโกลบเคยนำเสนอข่าวเรื่องนี้อยู่บ้างแต่ลง

เพียงข่าวสั้นๆ อาจเพราะไม่อยากเสนอข่าวด้านลบของศาสนจักรคาทอลิกเท่าไรนัก เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของเมืองมีเชื้อสายอิตาลีและไอริช จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่สมาชิกรับหนังสือพิมพ์หัวใหญ่ฉบับนี้จึงเป็นคาทอลิกถึง ๕๓% และนักข่าวส่วนใหญ่แม้ทุกวันนี้อาจไม่ได้ไปเข้าร่วมมิสซาวันอาทิตย์แล้ว แต่พวกเขาก็เติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมแบบคาทอลิก โดยเฉพาะชาว้าที่คุ้นเคยของเธอเป็นคาทอลิกที่เคร่งครัดมาก ไปร่วมมิสซาสัปดาห์ละ ๓ - ๔ ครั้ง และเธอเองก็ไปร่วมมิสซากับยายทุกอาทิตย์

หนังถ่ายทอดให้เห็นพลังของสื่อสร้างสรรค์ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสังคมได้และเป็นปากเป็นเสียงให้แก่เหยื่อผู้ไร้เสียง เพราะเด็กที่โดนล่วงละเมิดทางเพศส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชายที่ฐานะยากจน มาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น บางคนกำพร้าพ่อหรือแม่ พวกเขาต่างได้รับความบอบช้ำทั้งทางร่างกายและจิตใจ บางคนต้องหันไปพึ่งเหล้าหรือยาเสพติด และนำเศร้าที่บังเลือกจบปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย

ส่วน “ผู้ที่รอดชีวิต” มาได้หลายคน แม้จะผ่านวันที่เลวร้ายเหล่านั้นมาได้ โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่มีหน้าที่การงานแต่งงานมีครอบครัว แต่การโดนล่วงละเมิด

ทางเพศโดยบาทหลวงผู้ที่ควรจะเป็นต้นแบบแห่งความดีงาม เป็นนายชุมพบาลนำฝูงแกะคือเหล่าเด็ก ๆ ที่จิตใจบริสุทธิ์ แต่บาทหลวงที่หลงผิดบางคนกลับปล่อยให้ปีศาจเข้าครอบงำจิตใจและทำผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก แทนที่จะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นตัวแทนความรักของพระเยซูเจ้าและมั่นคงกับคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ในวันบวชเป็นพระสงฆ์

นอกจากจะเป็นสงฆ์ที่ดีไม่ได้แล้ว พวกเขายังมีพฤติกรรมไม่ต่างจากปีศาจร้ายที่ออกล่าเหยื่อซึ่งเป็นเด็ก ๆ และที่น่ายกย่องคือบางคนแม้จะสึกไปแล้วก็ยังไม่สำนึกว่าสิ่งที่ทำลงไปเป็นสิ่งชั่วร้าย พร้อมทั้งมีคนที่จะช่วยกันปกปิดความผิดให้ตั้งแตระดับคาร์ดินัล, ฆราวาส, การยุติธรรม และทนายความ ตลอดจนชนชั้นนำของเมืองที่ไม่อยากให้ศาสนจักรคาทอลิกต้องตกเป็นข่าวอื้อฉาวเพราะเห็นว่าการเป็นที่พึ่งทางจิตใจและมีบทบาทช่วยเหลือสังคมมา

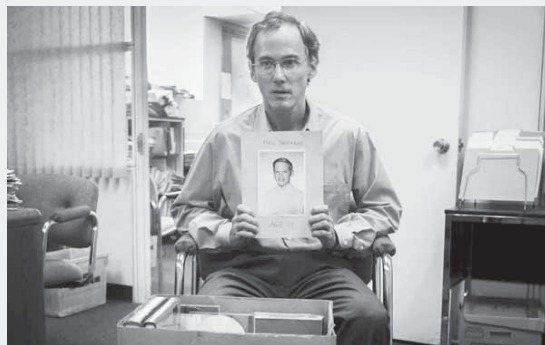
ในด้านการทำงานของทีมสโปดโลท์ หนังแสดงให้เห็นว่าแม้จะเป็นหนังสือพิมพ์รายวันแต่พวกเขาไม่ได้มุ่งเสนอข่าววันต่อวันเท่านั้น แต่ยอมทุ่มเททั้งบุคลากรและทรัพยากรต่างๆ เพื่อนำเสนอรายงานข่าวที่ลึก เป็นความจริง ครอบคลุมทุกประเด็น มีข้อมูลและแหล่งข่าวที่ถูกต้องเชื่อถือได้ กว่าจะได้รายงานข่าวชิ้นนี้ พวกเขาแบ่งหน้าที่กันทำและค่อยๆ สืบเสาะด้วยความเหนื่อยยากลำบากใช้เวลาหลายเดือน โดย เรเชนเดส รับหน้าที่ไปตามข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะกับแหล่งข่าวสำคัญคือ ทนายความ มิทเชล การาเบเดียน (สแตนลีย์ ทูชชี) ที่ทำคดีเด็กโดนบาทหลวงล่วงละเมิดมาหลายปีแล้ว ซึ่งตอนแรกไม่ค่อยให้ความร่วมมือนักเพราะไม่แน่ใจว่าหนังสือพิมพ์จะเอาจริงกับเรื่องนี้แค่ไหน

ส่วน คาร์โรลล์ รับหน้าที่ค้นหาความจริงและเบาะแสต่างๆ ในเรื่องนี้ทั้งจากคลิปข่าวเก่าๆ และเอกสารข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับอัครสังฆมณฑลบอสตัน โดยเฉพาะจากรายชื่อของพระสงฆ์ในอัครสังฆมณฑลแต่ละปีที่มีรายชื่อการโยกย้าย รวมถึงหมายเหตุต่างๆ เช่น บาทหลวงผู้นั้นลาป่วย, ลาสิกขา และ ไฟเฟอร์ ทำหน้าที่สัมภาษณ์เหยื่อที่โดนล่วงละเมิด, บาทหลวงที่ลี้ภัย โดยในบางครั้ง คาร์โรลล์ มาช่วยด้วย ขณะที่รีอบบี้ คอยดูทิศทางในการนำเสนอของรายงานชิ้นนี้และตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้โดยมี เบน ช่วยอีกชั้นหนึ่ง

ความสำเร็จของหนังสือหาข้อขัดแย้งหนักเรื่องนี้หรือเรียกว่าไม่ใช่หนึ่งตลาด ตลอดจนเรื่องที่น่ามาถ่ายทอด ผู้ติดตามข่าวสารย่อมพอรับรู้มาบ้างแล้ว แต่ด้วยบทหนึ่งที่มีความหนักแน่น ทำการบ้านหาข้อมูลมาอย่างดี และได้นักแสดงฝีมือดีมาถ่ายทอด โดยเฉพาะการคุมโทนหนังในแนวเรียบๆ ง่ายๆ ไม่ขายความดราม่าเกินเหตุ แต่ก็มีหลายฉากที่สร้างความสะเทือนใจ และเป็นหนังที่เล่าเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศเด็กของบาทหลวงโดยไม่มีฉากน่าสะอิดสะเอียนเหล่านั้นแม้แต่ฉากเดียว หรือเป็นหนังที่พูดถึงด้านมืดของบาทหลวงโดยแทบจะไม่มีภาพของบาทหลวงให้เห็นในหนังเลย โดยเรารับรู้พฤติกรรมของบาทหลวงจากปากคำของเหยื่อ นอกจากในฉากเปิดเรื่องและอีกฉากที่บาทหลวงเทศน์ในโบสถ์

ยกเว้นตัวละครสำคัญคือ คาร์ดินัล เบอรรนาร์ดี ลอร์ (เลน คาริยู) ที่โดนกล่าวอ้างถึงตลอดทั้งเรื่อง จะว่าไปแล้วเขาไม่ต่างจากตัวละครผู้ร้ายในหนังเช่น

เดียวกับบาทหลวงที่ก่อเหตุล่วงละเมิดทางเพศเด็ก คาร์ดินัลลาศย์อำนาจบาตรมีความเป็นผู้ใหญ่ที่สังคมให้ความเคารพ ปกปิดความผิดของบาทหลวงเหล่านี้หรือกวาดปัญหาต่างๆ ซุกไว้ใต้พรมไว้ก่อน จนปัญหาหมักหมมมากขึ้นทุกขณะ เมื่อบาทหลวงเหล่านี้ทำผิดก็แก้ไขด้วยการย้ายให้ไปอยู่วัดอื่น ทำให้พวกเขาได้ใจออกเล่าเหยื่อรายต่อไป

ฉากหนึ่งในหนังที่ มาร์ตี ในฐานะบรรณาธิการคนใหม่ของบอสตันโกลบต้องไปเยี่ยมค่านับ คาร์ดินัลลอร์ ตามธรรมเนียม สะท้อนให้เห็นถึงจุดยืนของสื่อที่ดี เมื่อคาร์ดินัลที่ตอนเป็นพระสงฆ์หนุ่มเคยเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ของสังฆมณฑลทางใต้ของสหรัฐอเมริกา และบอกว่าเขาเคยนำเสนอเนื้อหาสิทธิพลเรือน หรือเรียกร้องความเท่าเทียมให้กับคนผิวสี คาร์ดินัลบอกกับมาร์ตีว่าถ้ามีอะไรที่ศาสนจักรจะช่วยหนังสือพิมพ์ได้เพื่อช่วยกันพัฒนาเมืองบอสตันแห่งนี้ก็ขอให้บอก แต่มาร์ตีตอบกลับโดยปฏิเสธอย่างนิ่งๆ ว่า เขาขอบคุณและเชื่อว่าหนังสือพิมพ์หรือสื่อจะทำหน้าที่ได้ดีก็ต่อเมื่อมีความอิสระในการทำงาน

นอกจากนี้ Spotlight นำเสนอการทำงานหนังสือหรือนักหนังสือพิมพ์ที่ต่างจากโลกยุคดิจิทัลอย่างสิ้นเชิง ขณะที่โลกออนไลน์ สังคมแห่งโซเชียลเน็ตเวิร์คขอสิ่งที่รวดเร็วทันใจและแชร์เรื่องต่างๆ โดยที่หลายครั้งไม่มีเวลาตรวจสอบว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ แต่การทำงานของสล็อตไลท์ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงแบบเช็คแล้วเช็คอีก ข้อมูลและแหล่งข่าวต่างๆ กว่าจะได้มาก็ด้วยความยากลำบาก ต้องสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้น และพวกเขาแคร่แหล่งข่าว

ทุกคน นอกจากข้อมูลเอกสารต่างๆ คลิปข่าวซึ่งพวกเขาแทบจะไม่พึ่งพาข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆเลย แต่ต้องออกไปเดินหาความจริง หรือไปเคาะประตูตามบ้านต่างๆ ที่ภาพในหนังสือมักถ่ายให้เห็นโบสถ์คาทอลิกขนาดใหญ่เป็นแบ็คกราวด์อยู่ด้วยเสมอ และหลายครั้งถูกปฏิเสธหรือแม้แต่โดนไล่ตะเพิด แต่พวกเขายังมุ่งมั่นทำหน้าที่ต่อไปเพื่อเหล่าผู้ที่โดนล่องละเมิดทางเพศทุกคน ด้วยอาวุธประจำตัวคือปากกาและสมุดจดข่าว

บางครั้งในการทำงานอย่างจริงจังมุ่งมั่นย่อมมีความขัดแย้งกันหรือระเบิดอารมณ์ใส่กันบ้างแต่เมื่อผ่านไปแล้วก็จบกันไปและงานต้องเดินหน้าต่อและการรายงานข่าวที่เนื้อหาอ่อนไหวเช่นนี้เสี่ยงที่จะโดนโจมตีว่าหนังสือพิมพ์ต้องการขายข่าวเพื่อเพิ่มยอดขาย รวมถึงอาจผิดใจกับเพื่อนสนิทเช่น ริอบบี้ กับ จิม ซัลลิแวน (เจมี เซอร์แดน) ที่บอกเขาตั้งแต่ช่วงต้นเรื่องเมื่อออกรอบตีกรอบด้วยกันว่าไม่อยากจะให้เขาทำเรื่องนี้ แต่ยิ่งขุดคุ้ยเรื่องนี้มากเท่าไร ริอบบี้ยิ่งเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเสนอเรื่องนี้ และเป็นการได้โทษความผิดบาปของตัวเองที่ไม่เสนอเรื่องนี้เมื่อหลายปีก่อนทั้งที่มีคนส่งข้อมูลที่นำเชื่อถือมาให้แต่ไม่ได้ใส่ใจจนทำให้บาทหลวงล่องละเมิดทางเพศเด็กอีกต่อไป อย่างที่เขาบอกกับนักธุรกิจคาทอลิกคนหนึ่งที่เป็นอีกคนซึ่งไม่อยากจะให้เขารายงานเรื่องนี้เพราะจะส่งผลกระทบต่อคาร์ดินัล ริอบบี้ บอกว่า *“มันเริ่มจากแบบนี้ใช่ไหม ทุกคนรู้แต่*

เลือกที่จะนิ่งเฉย ไม่สนใจแก้ไขปัญหา”

ในงานประกาศผลรางวัลออสการ์เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา สิ่งที่น่าทึ่งหนึ่งทั่วโลกคอยเอาใจช่วยคือ ให้ ลีโอนาร์โด ดิคาปริโอ ได้ ตีกลตาทองตัวแรกสักทีหลังจากเข้าชิงครั้งแรกในสาขาดาราสบทบชายจากเรื่อง *What’s Eating Gilbert Grape* (๑๙๙๓) และเป็นคำคืนของหนัง *Spotlight* เช่นกัน หนังสืกว้อออสการ์มาได้ ๒ รางวัลที่นับว่าเป็นรางวัลสำคัญคือ บทหนังดั้งเดิมยอดเยี่ยม และภาพยนตร์ยอดเยี่ยม คำพูดบนเวทีมอบรางวัลออสการ์ของทั้งสองสาขา กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ๒ ประการของหนังเรื่องนี้คือ *แมคคาร์ธี* ผู้กำกับที่ร่วมเขียนบทหนังด้วยบอกว่า เขาทำหนังเรื่องนี้เพื่อ *ผู้สื่อข่าวทุกคนด้วยความเชื่อว่าพวกเขาต่างมีความรับผิดชอบที่ทรงพลัง และความกล้าหาญของคนที่ไม่โดนล่องละเมิดทางเพศที่ออกมาเปิดเผยเรื่องและขอให้เราช่วยกันป้องกันไม่ให้เกิดเรื่องเช่นนี้ขึ้นอีก*

ขณะที่ *ไมเคิล ชูการ์* หนึ่งในโปรดิวเซอร์ของหนังกล่าวบนเวทีว่า *“หนังเรื่องนี้สร้างเพื่อ “ผู้รอดชีวิต” จากการโดนบาทหลวงล่องละเมิดทางเพศ และการได้รางวัลออสการ์ในวันนี้ น่าจะช่วยขยายเสียงให้ดังไปถึงสำนักวาติกัน และฝากถึงสมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิสว่า ถึงเวลาที่จะต้องปกป้องเด็ก ๆ ของเราและฟื้นฟูความเชื่อความศรัทธาขึ้นใหม่”*

แนะนำนักเขียน

ภูมินทร์ พงษ์ไกรภิตติ อดีตเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา ของ ยส. เขียนประจำอยู่ที่ วารสาร “ผู้ได้” ในคอลัมน์ “เนื้อในหนัง” และวารสาร “อุดมศาสตร์” ของสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย